

ความเป็นไปได้ในการนำมาตรการทางกฎหมาย มาใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

Possibility study on using law enforcement to facilitate prevention
and control of dengue hemorrhagic fever in local administrations, southern part of Thailand.

นายสุริโย ชูจันทร์*
นายสุธีระ ขนอม*
นายกิตติ ทองศรี*
นางสาวชพรรณ สุกระ*
นางสาวกานต์รวี สงเสน*
นายชโลธร ช่างลาก**
นายบุญฤทธิ์ แทนบุญ***
นางนพรัตน์ บัวแสง****
นายปฐมพร พริกชู*****

Suriyo Chujun
Suteera Khanom
Kitti Thongsri
Kodchaphun Sukra
Karnrawee Songsen
Chalothon Chuanglap
Boonrit Tanboon
Nopparut Buasang
Patomporn Prigchoo

* ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงที่ 11.2
นครศรีธรรมราช
** ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ
มาโดยแมลงที่ 11.1 พังงา
***ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ
มาโดยแมลงที่ 11.4 ชุมพร
****สำนักงานป้องกันควบคุมโรค
ที่ 11 จ.นครศรีธรรมราช
***** สำนักงานป้องกันควบคุมโรค
ที่ 12 จ.สงขลา

*Vector Borne Disease Control
Center 11.2 Nakorn si thammarat
**Vector Borne Disease Control
Center 11.1 Phangnga
***Vector Borne Disease Control
Center 11.4 Chumphon
****Office of Disease Prevention
and Control 11 Nakorn sithammarat
*****Office of Disease Prevention
and Control 12 Songkhla

Abstract

Dengue is a significant public health problem in Thailand. Existing prevention and control measures seem not capable of effectively combating this disease. In despite of having law enforcement with a procedure and penalty, it may be opposed by both governmental and societal stakeholders. This enforcement impediment urged the need of feasibility study prior to its implementation. This survey research aimed at assessing the need and opinion on law enforcement to facilitate dengue prevention and control according to the Public Health Act, B.E. 2535 (A.D.1992), chapter 5 "nuisance" and the announcement of the Ministry of Public Health prescribing Aedes breeding sources are nuisances The other study objective was to study effect in the wake of local legislation measures implemented in pilot area. Areas with a high degree and a continuous dengue incidence between 2005 and 2007 in

Chumporn, Phang-nga, and Songkhla Provinces were purposively selected for the study. Study samples from selected areas of 9 local administrative organizations included 36 public officers and 45 community leaders. By using constructed questionnaire, both qualitative and quantitative data collection were carried out between from January and February 2010. Descriptive statistics including percentages, means, standard deviations were used for quantitative data while content analysis was applied for qualitative data.

Study subjects used for assessing the need and opinion on law enforcement were 79% male, 49% aged 41-50 year old, and 36% diploma/bachelor. Findings of assessment of knowledge and attitude about law relevant to dengue showed that 64% of respondents had high level of knowledge ($=8.94, SD=1.82$) while 70% of respondents had a high level of attitude ($=9.6, SD=1.02$). Results of need on law enforcement demonstrated that 85% of respondents agreed with the implementation of a local legislation as a vector control measure as well as a social sanction. In case of having local legislation, 92% of respondents conceived that it would benefit on case reduction, environment improvement, facilitating health workers in doing control activities, and increase in cooperation of community members. As to the impact following implementation, majority of respondents (80%) believed that this would not affect their family routine practice and a diverse group of popular polls. Findings regarding effects on regulations implemented in pilot areas of Jatingpra local administration organization, Songkhla Province showed that this implemented local legislation gave rise to a community acceptance, a better collaboration, and a reduction of Aedes larvae and having no effect on a diverse group of popular polls of lawmakers.

The study suggests that it seems highly possible to apply law enforcement in prevention and control of dengue in local administrations. Jatingpra local administration organization can be the prototype for applying in other areas of Thailand. However, the possibility of law enforcement should be verified and expanded in other regions.

Key word : Possibility, law enforcement, dengue, local administration organizations

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในประเทศไทย มาตรการป้องกันควบคุมโรคที่ดำเนินการในปัจจุบันดูเหมือนว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้มีกฎหมายซึ่งกำหนดมาตรการและบทลงโทษรองรับไว้ แต่ในทางปฏิบัติอาจถูกต่อต้านจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคประชาชน จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ก่อนออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อควบคุมลูกน้ำยุงลายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 5 เหตุจำคุก และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุจำคุก วัตถุประสงค์อีกประการคือเพื่อ

ศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในพื้นที่ตัวอย่าง พื้นที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสูงเกิน 50/100,000 ประชากร ต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548-2550 ในจังหวัดชุมพร พังงา และสงขลา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย 36 คน และตัวแทนภาคประชาชน 45 คน ซึ่งได้มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9 แห่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2553 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสรุปเชิงเนื้อหา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับประเมินความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น ร้อยละ 79 เป็นเพศชาย ร้อยละ 49 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 36 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่า ร้อยละ 64 มีความรู้ระดับดี ($= 8.94, SD = 1.82$) ร้อยละ 70 มีทัศนคติระดับดี ($= 9.65, SD = 1.02$) ผลการประเมินความต้องการการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น พบว่า ร้อยละ 85 เห็นด้วยให้ให้มีข้อบัญญัติเพื่อเป็นมาตรการและกติกาสังคมของชุมชน ในกรณีที่มีข้อบัญญัติ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92 เห็นว่าจะมีประโยชน์ในด้านลดการเจ็บป่วยและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติงานง่ายขึ้น ประชาชนจะให้ความร่วมมือดีขึ้น สำหรับประเด็นผล กระทบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 เห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อกิจวัตรประจำวันและต่อฐานเสียงของผู้ออกข้อบัญญัติเนื่องมาจากการทำประชาคมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะตั้งพระอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ความร่วมมือดีขึ้น ดัชนีลูกน้ำยุงลายลดลงและไม่มีผลกระทบต่อฐานเสียงของผู้ออกข้อบัญญัติ

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลจะตั้งพระน่าจะเป็นต้นแบบที่ดีในการประยุกต์เพื่อดำเนินการ และควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในบริบทพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

คำรหัส : ความเป็นไปได้ มาตรการทางกฎหมาย โรคไข้เลือดออก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

บทนำ

การระบาดของโรคไข้เลือดออก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอุบัติการณ์ของโรคคือความหนาแน่นของยุงลายและความชุกของการติดเชื้อไวรัสเด็งกีในยุง พื้นที่ใดก็ตามที่สามารถควบคุมยุงลายจนกระทั่งอุบัติการณ์อยู่ในระดับต่ำ จะมีรายงานผู้ป่วยน้อยหรือไม่มี⁽¹⁾ ข้อมูลจากสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค⁽²⁾ ปี 2549-2551 พบว่า ภาคใต้มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกร้อยละ 53.82, 137.96 และ 143.09 ตามลำดับ นับว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนในแง่การเจ็บป่วยและการเสียชีวิต รวมทั้งยังเป็นภาระของรัฐในการจัดบริการรักษาพยาบาลและการดำเนินการป้องกันควบคุมโรคที่ใช้งบประมาณอย่างมหาศาลในแต่ละปี

มาตรการเดิมที่ใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ มาตรการทางกายภาพ ทางชีวภาพ และทางเคมี ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ได้ส่งผลให้เกิดการลดโรคไข้เลือดออก อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกการ

มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน มีบทบาทที่สำคัญมากในการดำเนินการป้องกันควบคุม โรคไข้เลือดออกในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อนึ่ง ในปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดแนวทางการป้องกันควบคุมการระบาดของโรคและบทลงโทษไว้ เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535⁽³⁾ พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537⁽³⁾ และประกาศกระทรวงสาธารณสุข⁽⁴⁾ เรื่องกำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุรำคาญและแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขเพิ่มเติม โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อต้องการคุ้มครองให้ประชาชนได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ เอื้อต่อการใช้สุขภาพที่ดีและปราศจากมลพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายในท้องถิ่นได้

ดังนั้น จากสภาพปัญหาโรคไข้เลือดออกที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติดังกล่าว นับได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วน ที่จะต้องทำวิจัยเรื่องนี้ ประกอบกับถึงแม้มีกฎหมายซึ่งกำหนดมาตรการและบทลงโทษรองรับไว้แต่ในทางปฏิบัติอาจถูกต่อต้านจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคประชาชน จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ก่อนออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น ในประเด็นความต้องการของเจ้าพนักงานตามกฎหมายและประชาชน ผลประโยชน์และผลกระทบ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขความคิดเห็นและการยอมรับจากประชาชนหากมีการออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายโดยท้องถิ่นเอง และ

ศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในพื้นที่ตัวอย่าง เพื่อเป็นมาตรการสนับสนุนการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ ซึ่งเป็นการลดภาระของบุคลากรของรัฐที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีและอาจเป็นมาตรการป้องกันควบคุมโรคที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ตัวอย่างในภาคใต้

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ⁽⁵⁾ (Survey Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) เป็นข้อมูลหลักและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุน

1. การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้พื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกพื้นที่ศึกษาแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9 แห่ง ที่มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสูงเกิน 50 ต่อแสนประชากรต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548-2550 ได้แก่ จังหวัด ชุมพร (เทศบาลเมืองปากน้ำชุมพร องค์การบริหารส่วนตำบลรับร้อ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะงะ) จังหวัดพังงา (เทศบาลเมืองพังงา องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำ องค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน) และจังหวัด สงขลา (เทศบาลนครสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหวัง)

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 2 กลุ่ม คือ 1) เจ้าพนักงานตามกฎหมาย/ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น และผู้ที่มีบทบาทในการออกข้อบัญญัติ (ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 4 คน รวม 36 คน 2) ตัวแทน ภาคประชาชน ได้แก่ แกนนำ ชุมชน (ประธานชุมชนหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อาสาสมัครสาธารณสุข ประชาญ์ ชาวบ้าน ผู้นำศาสนา) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 5 คน รวม 45 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 81 คน

2. การศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมาย มาใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ตัวอย่างในภาคใต้

พื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาพื้นที่ตัวอย่างการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเรื่องการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและบังคับใช้ได้อย่างได้ผลในองค์กรบริหารส่วนตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เฉพาะผู้มีส่วนรู้เห็นและพัฒนาการออกข้อบัญญัติและบังคับใช้ในท้องถิ่น จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ ปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์กรบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาญ์ชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1. การศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการทางกฎหมายฯ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แยกเป็นแบบสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตามกฎหมาย และแบบสัมภาษณ์ตัวแทนภาคประชาชน

2. การศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมาย มาใช้ในพื้นที่ตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บข้อมูล ช่วงวันที่ 11 มกราคม-19 กุมภาพันธ์ 2553 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิธีวิเคราะห์โดยวิธีสรุปเชิงเนื้อหา⁽⁶⁾ (Content Analysis) และข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน⁽⁷⁾

ผลการศึกษา

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มเจ้าพนักงาน		กลุ่มภาคประชาชน		รวม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
1. เพศ						
ชาย	30	83.33	34	75.56	64	79.01
หญิง	6	16.67	11	24.44	17	20.99
รวม	36	100.00	45	100.00	81	100.00
2. กลุ่มอายุ						
41-50 ปี	20	55.56	20	44.44	40	49.38

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มเจ้าพนักงาน		กลุ่มภาคประชาชน		รวม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
3. การศึกษา						
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	19	52.78	10	22.22	29	35.80
4. อาชีพ						
เกษตรกรกรม	11	30.56	30	66.67	41	50.56

ตาราง 2 ระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับกฎหมาย

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มเจ้าพนักงาน		กลุ่มภาคประชาชน		รวม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
ระดับความรู้เรื่องบทบัญญัติตามกฎหมายเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก						
ระดับต่ำ	1	2.78	-	-	-	-
ระดับปานกลาง	12	33.33	-	-	-	-
ระดับสูง	23	63.89	-	-	-	-
ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก						
ระดับไม่ดี	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ระดับพอใช้	13	36.11	11	24.44	24	29.63
ระดับดี	23	63.89	34	75.56	57	70.37

ตาราง 3 ความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันควบคุมไข้เลือดออก

ประเด็นคำถาม	กลุ่มเจ้าพนักงาน		กลุ่มภาคประชาชน		รวม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
• ผลประโยชน์ หากมีการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น						
ไม่มีประโยชน์	2	5.56	4	8.89	6	7.41
มีประโยชน์	34	94.99	41	91.11	75	92.59
• ผลกระทบต่อการดำรงชีวิต หากมีการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น						
ไม่มีผลกระทบ	29	80.56	37	82.22	66	81.48
มีผลกระทบ	7	19.44	8	17.78	15	18.52
• ผลกระทบต่อฐานคะแนนเสียง หากมีการใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น						
ไม่มีผลกระทบ	27	75.00	38	84.44	65	80.25
มีผลกระทบ	9	25.00	7	15.56	16	19.75
• ความต้องการให้มีข้อบัญญัติท้องถิ่น						
ไม่ต้องการ	7	19.44	5	11.11	12	14.81
ต้องการ	29	80.56	40	88.89	69	85.19
• ปัญหาอุปสรรค หากต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น						
ไม่มีอุปสรรค	25	69.44	-	-	25	69.44
มีอุปสรรค	11	30.56	-	-	11	30.56

การศึกษาผลการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ตัวอย่างในภาคใต้ : องค์การบริหารส่วนตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา

สืบเนื่องจากปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ อบต.จะทิ้งพระ โดยมีรายงานผู้ป่วย 24 ราย ในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ปี 2551 ประกอบกับความร่วมมือในการป้องกันควบคุมโรคของชุมชนยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเครือข่ายบริการของโรงพยาบาลสังขละ จึงได้ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และเปิดประเด็นในการใช้มาตรการทางสังคมเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม จากนั้น จึงมีการทำประชาคมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการจัดทำร่างข้อบัญญัติ เรื่อง การควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยกำหนดบทลงโทษสูงสุดปรับไม่เกิน 1,000 บาทในกรณีฝ่าฝืนข้อบัญญัติผ่านกระบวนการทางกฎหมาย และเริ่มบังคับใช้เมื่อ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552

ผลการบังคับใช้ข้อบัญญัตินี้ดังกล่าว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ความร่วมมือดีขึ้นมาก ลูกน้ำยุงลายในชุมชนลดลง โดยเฉลี่ยค่าดัชนี HI <10 และจำนวนผู้ป่วยลดลงเหลือเพียง 6, 4 ราย ในช่วงปี 2552 และปี 2553 ซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่มี การปรับจริง เป็นลักษณะเขียนเสือให้วัวกลัว และไม่มีผลกระทบในด้านฐานคะแนนเสียงของผู้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา พบว่า มีความความเป็นไปได้สูงในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้โดยมีกรณีขององค์การบริหารส่วน

ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา เป็นตัวอย่างในการประยุกต์เพื่อดำเนินการในทางปฏิบัติ ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนรายละเอียด ดังนี้

ผลประโยชน์และผลกระทบ หากมีการออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าจะมีประโยชน์กับตนเองและชุมชนในด้านลดการเจ็บป่วยของประชาชน ในด้านสังคมและวัฒนธรรม เห็นว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ในด้านการเมือง เห็นว่าจะไม่มีผลกระทบต่อตนเอง โดยเฉพาะผลด้านคะแนนนิยม (การเลือกตั้งในสมัยหน้า) ในด้านสิ่งแวดล้อมและเหตุรำคาญ (ลูกน้ำยุงลาย) เห็นว่าจะส่งผลให้ท้องถิ่นปลอดจากลูกน้ำยุงลาย และไข้เลือดออกในระดับที่สูงกว่าที่เป็นมาและเป็นอยู่ ความต้องการของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว และหากดำเนินการตามขั้นตอน เห็นว่าจะไม่มีปัญหาอุปสรรคใดๆ

ความรู้ทัศนคติ เกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เรื่องบทบัญญัติตามกฎหมายเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี

ทั้งนี้ความรู้และความคิดเห็นที่แตกต่างกันในแต่ละประเด็น อาจเนื่องจากรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน อาศัยอยู่ในบริบทพื้นที่ต่างกัน รวมถึงปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลที่แตกต่างกัน

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความ เป็นไปได้ในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมาย ผลจากการศึกษานี้ น่าจะส่งผลให้ผู้บริหารและผู้

เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีปัญหา อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสูง ตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ในการเลือกมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และประกาศกระทรวง สาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เป็นเหตุรำคาญ มาปรับใช้โดยการทำประชาคมเพื่อ ออกและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว ซึ่งน่าจะ ส่งผลให้ประชาชนให้ความร่วมมือดีขึ้น สิ่งแวดล้อม ดีขึ้น ลูกน้ำยุงลายในชุมชนลดลง การเจ็บป่วยด้วย โรคไข้เลือดออกลดลง และอาจมาตรการทางเลือก ที่ยั่งยืนในระยะยาว

ข้อจำกัดของการศึกษา

ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและระยะเวลา ทีมวิจัยจึงทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีสภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จารีตประเพณี วัฒนธรรม และ บุคลิกภาพของประชาชนที่อาจแตกต่างกับภาคอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่ไม่ชอบการบังคับให้ กระทำการใดๆ แต่ในกรณีการออกและบังคับใช้ ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุมลูกน้ำยุงลาย หากประชาชนมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติ โดยเฉพาะในบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนซึ่งจะเป็นกติกาก ชุมชนที่เข้มแข็งที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับร่วมกันได้
2. การมีข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุม ลูกน้ำยุงลาย จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ ภาครัฐทำงานได้ง่ายขึ้น อาจเป็นลักษณะการเขียน เสือให้ววกแล้วและบังคับใช้อย่างยืดหยุ่นในภาวะปกติ แต่ในภาวะไม่ปกติ เช่น เกิดการระบาดของโรค อาจ จำเป็นต้องบังคับใช้อย่างเข้มข้นซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้ง ฝ่ายเจ้าหน้าที่และประชาชนในการควบคุมการ ระบาดของโรค

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหาร ที่ปรึกษา ที่ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานและให้คำปรึกษา โครงการวิจัย รวมถึงบุคลากรหลายท่านที่มีส่วนช่วย อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ตลอดจนกลุ่ม ตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบ สัมภาษณ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณสำนัก จัดการความรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

1. กองกัญญาวิทยาทางการแพทย์. กรมวิทยาศาสตร์การ แพทย์. การทบทวนเทคโนโลยีและรูปแบบการควบคุมยุงลาย พาหะนำไข้เลือดออกในประเทศไทย พ.ศ. 2501-2532. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2533.
2. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวง สาธารณสุข. [อินเทอร์เน็ต]. 2009 [วันที่อ้างถึง 12 กันยายน 2553].ที่มา: <http://203.157.15.4>
3. สำนักงานกฤษฎีกา. [อินเทอร์เน็ต]. 2009 [วันที่อ้างถึง 12 กันยายน 2553]. ที่มา: <http://www.krisdika.go.th>.
4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2009 [วันที่อ้างถึง 12 กันยายน 2553]. ที่มา: <http://laws.anamai.moph.go.th>
5. บติ ธนะมัน, ทัศนีย์ นุชประยูรและคณะ. การวิจัยชุมชน ทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
6. ปราณี เลี่ยมพุทธทอง. การวิจัยเชิงคุณภาพในงานด้าน สุขภาพ. เอกสารประกอบการอบรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต; 2555.
7. ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตรการพิมพ์; 2544.
8. พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการ ศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2543.
9. สำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. โรคไข้เลือดออก ฉบับประเภชกรณ.